

Adequar l'oferta formativa d'FP davant l'impacte de la crisi de la Covid-19

Observatori de l'FP
Fundació BCN Formació Professional

L'impacte educatiu de la crisi actual provocada per la Covid-19 és especialment greu en relació als estudis d'FP, degut al seu caràcter eminentment aplicat. Aquest article pretén indagar més enllà de les necessitats més immediates de contrarestar la prevista davallada de preinscripcions al curs vinent, garantir la continuació dels estudis amb modalitat no presencial o combatre les desigualtats educatives. En aquest sentit, el Consell de la Formació Professional de Barcelona ha elaborat [una sèrie de propostes](#)¹.

“L'impacte educatiu de la crisi actual provocada per la Covid-19 és especialment greu en relació als estudis d'FP, degut al seu caràcter eminentment aplicat”

El sistema d'FP, per tal de ser exitós i efectiu, necessita adequar l'oferta formativa a les necessitats socials i del mercat de treball. Aquesta adaptació ha consistit, per exemple, en [identificar sectors econòmics emergents](#)² i les necessitats formatives associades. La crítica situació actual ens imposa la necessitat de redoblar esforços en aquesta tasca d'intentar anticipar les futures tendències econòmiques per oferir una resposta adequada. Aquest

¹ <https://www.fundaciobcnfp.cat/consideracions-i-reptes-de-la-formacio-professional-davant-la-crisi-sanitaria-provocada-per-la-covid-19-consell-de-la-formacio-professional-de-barcelona/>

² <https://www.fundaciobcnfp.cat/coneixement/estudis-sectorials/>

article pretén fer una fotografia molt inicial de les possibles tendències del mercat laboral i de la situació actual de l'FP.

El mercat laboral actual i la Formació Professional

Abans de l'impacte de la crisi actual, la població amb estudis d'FP comptava amb una taxa d'ocupació al voltant del 10% superior en comparació amb la ciutadania en general (veure

“El major nombre de personal graduat en FP s'ubica al Comerç al detall, seguida per les Activitats sanitàries, Transport terrestre i per canonades i les Activitats especialitzades de la construcció”

Taula 1). Així, a la província de Barcelona, si la taxa d'ocupació de la població entre 16 i 64 anys era del 71%, entre el sector amb estudis d'FP aquesta taxa augmentava fins al 80%.

De manera similar, la taxa d'atur era menor entre la població amb estudis d'FP: 8% al sector amb estudis d'FP front a l'11% de tota la població. Si comparem

entre els diferents nivells d'estudis, l'atur entre les persones amb estudis d'FP, tant de grau mitjà (11%) com especialment superior (7%), eren inferiors a les dels sectors amb estudis primaris, ESO i Batxillerat. Únicament la població amb estudis universitaris comptava amb una taxa d'atur menor. Al cas de la població més jove, entre 18 i 30 anys, hi trobem el mateix panorama, encara que amb taxes d'atur gairebé el doble de grans per tots els nivells formatius.

Taula 1. Taxes d'activitat, ocupació i atur (població de 16 a 64 anys) (1er trimestre 2019). Barcelona província i Catalunya

	Taxa d'activitat		Taxa d'ocupació		Taxa d'atur	
	General	FP	General	FP	General	FP
Barcelona Prov.	79'5%	87'5%	70'8%	80'1%	11'0%	8'4%
Catalunya	78'9%	87'5%	69'7%	79'7%	11'7%	8'9%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA IT 2019

En termes generals, el personal contractat amb estudis d'FP sobre el total de contractacions laborals anuals representa el 14% tant a Barcelona ciutat com a l'AMB. Més específicament, quin és el pes de l'FP a les activitats econòmiques que ocupen a més persones? Doncs, a

la província de Barcelona, gairebé un de cada quatre treballadors/es (23%) al Comerç al detall compta amb estudis d'FP (veure Taula 2). A Educació, el personal amb FP representa un 10% del total, així com el 14% als Serveis de menjar i begudes, el 22% a les Activitats sanitàries i el 18% a l'Administració Pública.

Taula 2. Pes de les persones amb estudis d'FP a les activitats econòmiques amb més treballadors/es, Província de Barcelona (1er trimestre 2019)

CCAE – Activitat econòmica	Nombre de treballadors/es	% amb estudis d'FP
47-Comerç al detall, excepte vehicles motor	246.196	23%
85-Educació	181.707	10%
56-Serveis de menjar i begudes	151.977	14%
86-Activitats sanitàries	138.030	22%
84-Admin. pública, Defensa i Seg Social	124.764	18%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA 2019

I en quines activitats econòmiques trobem més persones graduades en FP? El major nombre de personal graduat en FP s'ubica al Comerç al detall, seguida per les Activitats sanitàries, Transport terrestre i per canonades i les Activitats especialitzades de la construcció (veure Taula 3). Una pregunta crucial en aquests moments és què succeirà amb aquests sectors.

Les primeres dades de l'EPA del primer trimestre de 2020 ens poden donar alguna pista, tenint en compte les seves limitacions (no tot el treball de camp de l'enquesta d'aquest trimestre s'ubica en període COVID-19). Així, veiem que aquestes activitats han experimentat una evolució diferenciada: el Comerç al detall i especialment les Altres activitats de serveis personals han experimentat una caiguda en l'ocupació, mentre que les activitats Sanitàries i de la Construcció han augmentat les contractacions, amb el Transport terrestre mantenint-se més estable.

“L’atur registrat a Barcelona ciutat ha passat de 69.000 persones a 86.400 entre desembre de 2019 i abril de 2020. És a dir, s’ha produït un increment de 17.400 aturats registrats, que percentualment representa un augment del 25%.”

Taula 3. Activitats que ocupen més persones graduades d'FP a la Província de Barcelona, entre 16 i 64 anys (1er trimestre 2019)

CCAE – Activitat econòmica	Ocupats/des amb FP IT 2019	Evolució IVT 2019 – IT 2020 (N)	Evolució IVT 2019 – IT 2020 (%)
47-Comerç al detall, excepte vehicles motor	56.891	-4.201	-1'6%
86-Activitats sanitàries	30.398	+3.793	+2'5%
49-Transport terrestre i per canonades	27.430	+74	+0'1%
43-Activitats especialitzades de la construcció	25.026	+2.056	+2'4%
96-Altres activitats de serveis personals	22.357	-1.361	-2'9%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA IT 2019, IVT 2019 i IT 2020

Sabem que la crisi actual afecta en major mesura al jovent. Si ens fixem en les persones graduades en FP entre 18 i 30 anys, el Comerç al detall i les Activitats sanitàries segueixen sent les dues activitats que generen més ocupació (veure Taula 3). La diferència amb la resta de la població amb estudis d'FP resideix en el major pes que tenen entre els graduats joves els Serveis de menjar i begudes i l'Educació a l'hora de generar ocupació, en detriment del Transport i la Construcció.

Taula 3. Activitats que ocupen més persones graduades d'FP a Barcelona província, entre 18 i 30 anys (1er trimestre 2019).

CCAE – Activitat econòmica	Ocupats/des amb FP 18-30 anys
47-Comerç al detall,	17.015
86-Activitats sanitàries	9.681
56-Serveis de menjar i begudes	9.313
96-Altres activitats de serveis personals	6.757
85-Educació	6.308

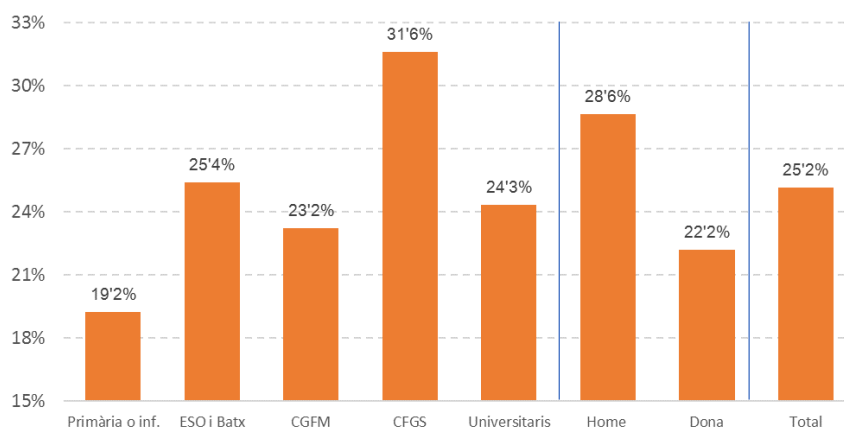
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA 2019

Si bé en condicions normals les dades mostrades fins ara podrien ajudar a fer una bona diagnosi de les necessitats formatives del mercat laboral, la situació actual d'excepcionalitat ens obliga a filar més prim. A partir de les dades disponibles, mostrem una fotografia molt inicial de l'impacte de la crisi actual de la Covid-19.

Les conseqüències negatives de la crisi actual ja es comencen a perfilar: segons l'atur registrat a Barcelona ciutat s'ha passat de 69.000 persones a 86.400 entre desembre de 2019 i abril de 2020. És a dir, s'ha produït un increment de 17.400 aturats registrats, que percentualment representa un augment del 25%.

Tots els nivells d'instrucció es veuen afectats per l'increment de l'atur registrat, però és especialment intens a ESO i Batxillerat i sobretot a Formació Professional de grau superior (veure Gràfic 1).

Gràfic 1: Evolució (%) de l'atur registrat per col·lectius. Desembre 2019 – Abril 2020.
Barcelona ciutat

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Observatori del treball i model productiu de la Generalitat de Catalunya.

A partir de la comparació entre les dues darreres EPAs, s'observa una disminució de la taxa de temporalitat, presumiblement per una destrucció general més elevada de llocs de treball amb contracte temporal (veure Taula 4). Aquesta taxa de temporalitat ha disminuït especialment entre la població treballadora amb estudis de grau mitjà d'FP i Batxillerat.

Taula 4. Taxa de temporalitat segons estudis. Barcelona província i Catalunya

Nivell instrucció	T2019BCN	1T2020BCN	EV (%)BCN	EV (%)CAT
Primària o inferior	29'7%	27'7%	-6'7%	-3'7%
ESO	23'3%	22'7%	-2'5%	-2'8%
CFGM	25'5%	22'8%	-10'4%	-11'3%
CFGS	21'8%	21'1%	-3'4%	-3'8%
Batxillerat	19'5%	16'1%	-17'1%	-13'4%
Universitaris	16'8%	18'0%	+7'4%	+3'7%
Total	20'9%	20'3%	-3'2%	-3'7%

Font: EPA IV trimestre 2019 i I trimestre 2020

Si diferenciem entre nivells educatius, prenent amb molta cautela les dades donat el gran nivell de desagregació, veiem que en relació als sectors econòmics estratègics, els nivells d'instrucció més afectats per l'atur són Batxillerat i el cicle superior d'FP (aquest últim, especialment en relació a Biotecnologia, Comerç i Turisme) (veure Taula 5). La única afectació registrada de moment respecte a l'atur pel nivell formatiu d'FP de grau mitjà fa referència al sector estratègic de Logística.

Taula 5. Total d'aturats per SSEE segons nivell d'instrucció. Barcelona província

Sector estratègic	ESO o inferior		Batxillerat		CFGM		CFGS		Universitari	
	1T2020	EV (%)	1T2020	EV (%)	1T2020	EV (%)	1T2020	EV (%)	1T2020	EV (%)
TIC	568	+27'9%	ND	ND	515	-10'0%	755	+4'9%	2.279	-40'8%
Sectors creatius tradic.	5.365	+67'3%	ND	ND	668	-64'5%	1.081	-45'3%	6.125	+12'0%
Sectors creat. no trad.	640	-11'6%	1.368	+27'3%	515	-10'0%	ND	ND	2.413	-20'5%
Salut	1.450	-75'9%	1.671	+112'3%	1.679	-52'7%	3.227	-14'4%	4.333	-15'5%
Biotecnologia	1.211	+0'7%	ND	ND	ND	ND	1.036	+67'1%	644	+20'4%
Turisme	14.836	-13'7%	12.219	+25'1%	5.897	-14'2%	9.044	+37'1%	3.886	+7'0%
Comerç	20.191	+48'3%	12.833	+118'2%	5.038	-19'9%	8.602	+39'8%	8.233	+12'5%
Logística	11.090	+5'5%	5.567	+22'3%	3.405	+72'2%	2.497	-1'0%	3.692	+58'7%
Treball de cures	1.145	-80'8%	1.839	ND	1.679	-20'8%	562	-56'5%	745	-44'0%
Total	56.496	-4'0%	35.497	+48'8%	19.396	-18'6%	26.804	+10'0%	32.350	-0'8%

Font: EPA IV trimestre 2019 i I trimestre 2020

Una radiografia del sistema actual de Formació Professional

Un primer pas per tal d'adaptar-se a una conjuntura canviant és conèixer la situació de partida. És a dir, en quines condicions afronta el sistema d'FP l'impacte de la crisi actual?

L'alumnat matriculat a FP inicial ha vingut experimentant un considerable i pràcticament

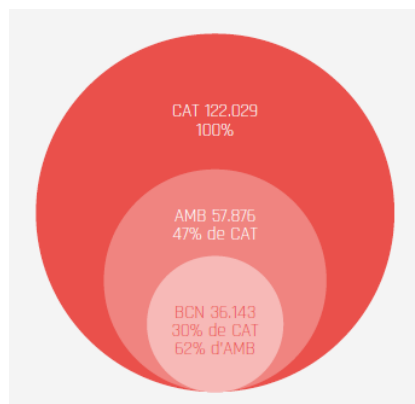
***“Gairebé la meitat dels
122.000 alumnes d'FP de
Catalunya estudien a l'AMB.
I gairebé una de cada tres
matrícules catalanes s'ubiquen
a Barcelona ciutat”***

ininterromput creixement a l'AMB, amb un augment del 65% entre el curs 2004/05 i 2018/19. La rellevància d'aquest creixement queda patent si comparem l'evolució de l'FP amb ESO i Batxillerat a aquest mateix període: a tot Catalunya, l'alumnat d'FP ha augmentat en un 78%, xifra molt superior a l'increment del 25% a ESO i al 5% a Batxillerat. De

fet, en aquest període l'alumnat total d'FP ha sobrepassat al de Batxillerat.

La ciutat de Barcelona i l'AMB constitueixen un important motor en la xarxa d'FP. Si ens fixem en el nombre de matrícules (veure Gràfic 2), gairebé la meitat dels 122.000 alumnes d'FP de Catalunya estudien a l'AMB. I gairebé una de cada tres matrícules catalanes s'ubiquen a Barcelona ciutat.

Gràfic 2. N° de matrícules d'FP (presencial i semipres.) a Barcelona ciutat, AMB i Catalunya. Curs 2018/2019

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

L'FP dual, implantada des del curs 2012/13, combina l'activitat formativa amb l'activitat laboral en una empresa. En total hi ha 2.720 alumnes a la modalitat dual al curs 2018/19 a l'AMB (1.417 a Barcelona). Malauradament, l'impacte de la crisi de la Covid-19 serà especialment negatiu en aquesta modalitat d'FP, començant amb l'aturada sobtada de les pràctiques formatives.

A l'AMB la matriculació en modalitat dual representa el 5% del total de matrícules en FP. Ara

“Malauradament, l'impacte de la crisi de la Covid-19 serà especialment negatiu en la modalitat d'FP dual, començant amb l'aturada sobtada de les pràctiques formatives”

bé, aquest pes relatiu de l'alumnat dual no es distribueix de forma equitativa entre les diferents famílies professionals: un 65% de les matrícules duals es concentren en cinc famílies professionals (Administració i gestió, Comerç i màrqueting, Serveis socioculturals, Informàtica i comunicacions, i Electricitat i electrònica). Caldrà estendre el pes de la matrícula dual a més famílies professionals per tal de

generalitzar els bons resultats obtinguts per aquesta modalitat, especialment en termes d'inserció laboral.

Per altra banda, els programes de formació i inserció (PFI), que són voluntaris i duren un curs acadèmic, estan pensats per a joves d'entre 16 i 21 anys que han deixat l'educació secundària obligatòria i no segueixen estudis en el sistema educatiu ni participen en cap acció formativa. Malauradament, tot apunta a que aquest col·lectiu augmentarà amb l'agreujament de la crisi econòmica. L'objectiu dels PFI és proporcionar-los, d'una banda, la possibilitat de tornar al sistema educatiu (a la formació professional) i, de l'altra, l'aprenentatge imprescindible per accedir al mercat de treball. Al curs 2018/19 hi havia 3.137 alumnes de PFIs a l'AMB i 1.594 a Barcelona.

Consideració final

Els estudis d'FP, amb una trajectòria positiva i un pes creixent, constitueixen una peça clau a l'hora de proporcionar formació de qualitat a la població per tal de garantir una inserció satisfactòria al mercat laboral. L'adequació de l'oferta dels estudis d'FP a les necessitats.

socials i del mercat laboral ha de tenir molt en compte l'especificitat de la conjuntura actual de crisi, per tal de seguir millorant aquesta imbricació entre el sistema de formació professional i els nous reptes que afronta l'economia i la societat. Les limitacions de les dades actuals encara no ens permeten delimitar una estratègia clara, així que haurem de prestar molta atenció a les noves tendències del mercat de treball i actuar en conseqüència. És voluntat de la Fundació BCN Formació Professional continuar elaborant informes periòdics a mesura que es generin noves dades.

Pau Alarcón

Observatori de l'FP

Fundació BCN Formació Professional

Més informació i anàlisis específiques sobre l'impacte COVID-19 de la Fundació BCN Formació Professional:

<https://www.fundaciobcnfp.cat/coneixement/coneixemanent-bis/>